

Täysistunto

Keskiviikko 18.1.2023 klo 14.00—16.28

3. Valtioneuvoston oikeuskanslerin kertomus vuodelta 2021

Kertomus K 19/2022 vp

Valiokunnan mietintö PeVM 6/2022 vp

Ainoa käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 6/2022 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta. — Mennään keskusteluun, jonka aloittaa valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Ojala-Niemelä.

Keskustelu

14.00 **Johanna Ojala-Niemelä sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Perustuslakivaliokunnan mietintö valtioneuvoston oikeuskanslerin kertomuksesta vuodelta 2021 [Hälinää — Puhemies koputtaa] on valmistunut. Mietintö on yksimielinen. Muille valiokunnille varattiin tilaisuus antaa lausunto kertomuksesta.

Hyvin vakiintuneeseen käytäntöön perustuen perustuslakivaliokunta ei ole mietinnössä arvioinut oikeuskanslerin yksittäisiä ratkaisuja tai kannanottoja. Oikeuskanslerin kertomuksen yleiskatsausosassa esitellään oikeuskanslerin tehtävät ja toimivaltuudet sekä tarkastellaan muun muassa Oikeuskanslerinviraston organisaatiota ja taloutta. Tämän lisäksi kertomuksessa selostetaan oikeuskanslerin toimintaa tasavallan presidentin ja valtioneuvoston virkatointien lainmukaisuuden valvonnassa, perus- ja ihmisoikeuksien valvontaa... [Hälinää]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Arvoisa edustaja, nyt pyydän muita edustajia käymään muut keskustelut salin ulkopuolella. Keskitytään tähän asiaan, joka on esityslistalla. — Edustaja Ojala-Niemelä jatkaa.

Kiitoksia, puhemies! — ...oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin ja sen osana asianajajien, julkisten oikeusavustajien ja luvan saaneiden oikeudenkäyntiavustajien toiminnan valvontaa sekä viranomaisten ja muiden julkista tehtävää hoitavien laillisuusvalvontaa hallinnonaloittain.

Tilastotietoja viraston toimenpiteistä ja työtilanteesta sisältyy kertomuksen viimeiseen lukuun. Kertomukseen sisältyy myös erityisiä tema-artikkeleita sekä tiivistettyjä tietolaitikoita laillisuusvalvonnan keskeisistä näkökulmista ja havainnoista.

Kertomukseen sisältyvät vakiintuneen käytännön mukaisesti myös oikeuskanslerin ja apulaisoikeuskanslerin puheenvuorot:

Pöytäkirjan asiakohta PTK 151/2022 vp

Oikeuskansleri kuvaa puheenvuorossaan oikeuskanslerin suorittaman ennakkollisen säädösvalvonnan toimenpidekynnystä ennen hallituksen esityksen antamista eduskunnalle tai valtioneuvoston tai tasavallan presidentin asetuksesta päättämistä. Oikeuskansleri tuo puheenvuorossaan esiin tältä osin muun muassa oikeuskanslerin laillisuusvalvontakäytännössä tunnistetut puuttumiskynnyksen seitsemän tyyppitapausta.

Apulaisoikeuskansleri käsittelee puheenvuorossaan laillisuusvalvojan ja median rooleja. Apulaisoikeuskansleri korostaa kirjoituksessaan, että laillisuusvalvonta on julkista toimintaa ja sillä on monia yhteyksiä mediaan. Puheenvuorossa tuodaan esiin, että moni merkittävä laillisuusvalvontaratkaisu on saanut alkunsa mediassa olleesta uutisesta tai kirjoituksesta.

Perustuslakivaliokunnan mietinnössä kiinnitetään huomiota siihen, että Oikeuskanslerinviraston työmäärä on valiokunnan saaman selvityksen valossa jäämässä selvästi aikaisempaa korkeammalle tasolle samalla, kun käsiteltävien asioiden monimutkaisuus ja laadullinen vaikeusaste lisääntyvät edelleen. Perustuslakivaliokunta on pitänyt tärkeänä, että laillisuusvalvontaan varataan riittävät resurssit.

Perustuslakivaliokunnan kannanottoehdotus on, että eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, kiitoksia perustuslakivaliokunnan puheenjohtajalle. — Ja seuraavana edustaja Juvonen. — Vai haluatteko, oikeuskansleri Pöysti, kommentoida tässä vaiheessa?

14.03 Valtioneuvoston oikeuskansleri Tuomas Pöysti: Arvoisa puhemies! Perustuslakivaliokunta kiinnittää mietinnössään huomiota kahteen olennaiseen tärkeään seikkaan eli ylimpien laillisuusvalvojen riippumattomuuteen ja resurssiin. Oikeusturvan toteuttamisessa ja suomalaisen demokratian ja oikeusvaltion turvaamisessa yleensä molemmilla laillisuusvalvoilla on merkittävä rooli yksilöiden ja näiden yhteisöjen ja yritysten näkökulmasta. Ylin laillisuusvalvonta täydentää tuomioistuinten ja muiden lainkäyttöelinten toimintaa ja käsittelee osaksi eri asioita kuin tuomioistuimet. Oikeuskansleri ja oikeusasiamiehet ovat molemmat suomalaisessa oikeuselämässä varsin halpoja ja hyvin matalalla kynnyksellä toimivia oikeusturvan suojamekanismeja.

Oikeuskanslerin ja oikeusasiamiehen tehtäväjakouudistus on tullut voimaan, ja ensimmäiset kokemukset siitä ovat myöskin resurssien käytön näkökulmasta hyvin myönteisiä. On merkittävästi vähemmän päällekkäisyyttä oikeuskanslerin ja oikeusasiamiehen välillä, ja kantelijat ovat myöskin odotettua paremmin ohjautuneet asiansa käsittelevälle laillisuusvalvojalle. Oikeuskanslerin puolella jutturuuhkaa on saatu viime vuoden aikana eli mietinnön valmistumisen aikoihin merkittävästi purettua, mutta sitä on edelleen purettavana. Mutta tilanne näyttää siltä, että voidaan siirtyä vähitellen kohti tehtäväjaon mukaista, yhä rakenteellisempaa ja ennakoivampaa laillisuusvalvontaa oikeuskanslerin puolella, jossa jo ennakoivasti pyritään turvaamaan niin hyvä lainsäädäntö kuin ihmisten ja yritysten ja yhteisöjen oikeuksien huomiointi niin toimintatavassa, julkishallinnossa kuin tietojärjestelmissä.

Olemme myöskin ottaneet vastaan EU:n ilmoittajansuojeludirektiivin mukaisen ilmoittajansuojelulaissa säädetyn tehtävän riippumattomana ulkoisena ilmoituskanavana, ja viranomaisia on ohjattu tässä uudessa menettelyssä oikein toimimaan ja ottamaan ilmoituskanavansa käyttöön, ja ensimmäinen ilmoituskin on jo tehty.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 151/2022 vp

Arvoisa puhemies! Vaalikauden viimeiset valtiopäivät ovat kiireisiä. Näille valtiopäiville on tähän päivään mennessä annettu 321 kappaletta hallituksen esityksiä, ja näyttää siltä, että huomenna valtioneuvoston yleisistuntoon tulee kaksi lisää. Näin lähestytään jo Alexander Stubbin ja Mari Kiviniemen hallitusten ennätyslukuja. Näiden esitysten joukossa on huomattavan merkittäviä yhteiskunnallisia uudistuksia. Uutteruus lainsäädäntötyössä ja uutteruus yhteiskunnan kehittämisessä on hyvä asia, mutta ajoituksessa on ongelma. Lainsäädäntötyön voimakas painottuminen aina vaalikauden viimeiseen vuoteen heikentää havaintojen mukaan lainvalmistelun laatua. Se kyllä estää kohtuullisilla edellytyksillä meitäkin tekemästä täysimääräisesti tätä ennakollista valvontaa, ja ennen kaikkea se tekee eduskunnalle vaikeaksi huolella käsitellä kaikki mittavat asiat. Ruuhkautuminen on hallinnollisen ja poliittisen järjestelmän logiikan valossa, kun asioita halutaan saada valmiiksi, erittäin ymmärrettävää, mutta ajoituspulmaan olisi kyllä hyvä etsiä kestäviä ratkaisuja.

Arvoisa puhemies! Oikeuskanslerinvirastolle osoitetut määrärahat ovat tehokkaassa käytössä, ja me tehdään omalta osaltamme parhaamme isänmaamme lain ja ihmisten oikeuksien puolustamiseksi. [Ben Zyskiewicz: Hyvä!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia, oikeuskansleri Tuomas Pöysti. — Ja nyt edustaja Juvonen.

14.07 Arja Juvonen ps: Arvoisa puhemies, hyvät kansanedustajat! Kiitos valiokunnan puheenjohtajalle mietinnön esittelystä ja oikeuskansleri Pöystille siitä, että olette täällä paikalla.

Arvoisa puhemies! Oikeuskansleri totesi tuossa puheensa lopuksi, että lainsäädäntötyön kääntäminen tässä eduskuntakauden loppuvaiheessa kiihkeimmilleen on haasteellista. Näin tulkitsin, ja koen sen kyllä myös kansanedustajana, että kun eduskuntakausi on päätymässä, asioita tulee paljon ja sitten niitä rynnittää, viedään kiireesti eteenpäin, viedään joko hidastelemalla tai kiireellä, ja nämä ovat kyllä hieman vaikeita tilanteita.

Mutta se, mistä haluan puhua, liittyy siihen, että oikeuskansleri lausuu hallituksen esityksiin tärkeitä kannanottoja ja niitä sitten lainvalmistelussa myös valiokunnissa käsitelämme. Nostan muutaman tärkeän lausunnon, mitä oikeuskansleri on lausunut, ja käsitellyssä on siis tämä toimintakertomus vuodelta 2021.

Oikeuskansleri lausui perusterveydenhuollon hoitotakuun tiukentamisesta seuraavanlaisesti: on kiinnitettävä huomiota mielenterveyspalvelujen saatavuuteen. Tämä on erittäin tärkeä asia, mikä myös valiokunnassa huomioitiin, ja on myös tärkeää se, mitä oikeuskansleri lausui siitä, miten potilaan yhteydenpäänti terveyskeskukseen ja hoidon tarpeen arviointi on järjestettävissä nopeaksi ja sujuvaksi toiminnaksi.

Sitten hallituksen esitys 55 vuotta täyttäneiden työllisyysasteen nostamista koskevasta lainsäädännöstä. Täällä oikeuskansleri peräsi resursseja. Hän totesi, että TE-toimistojen työvoimapolitiittisten lausuntojen antamisen viiveet ja puutteet sekä niihin liittyvät Kelan etuusasioiden käsittelyssä tapahtuvat laiminlyönnit ovat nousseet esille kantelujen yhteydessä. On tärkeää, että TE-toimistot, ely-keskukset ja Kela valmistautuvat ja kouluttautuvat uudistuksen tuomiin muutoksiin, ja tähän tarvitaan resursseja.

Genomikeskukseen liittyen oikeuskansleri totesi, että esitysluonnoksen perusteluihin on jäänyt epäloogisuuksia. Eli on tärkeää, että lainvalmistelu on perusteellista ja siellä ei ole epäloogisuutta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 151/2022 vp

Sitten vielä, jos mainitsen tästä lastensuojelulaista, niin muun muassa vaativa sijaishuolto sai oikeuskanslerin huomiota. Siellä puututtiin muun muassa siihen, kuinka paljon asiakkaita sosiaalityöntekijöillä tulisi olla. Hän nosti myös esille työn palkkaukseen liittyvän kysymyksen, ja vielä eteenpäin mentäessä, kun lastensuojelulakia muutettiin, oikeuskansleri nosti esille tärkeän seikan, muun muassa lisäkoulutuspaikat ja sen, että niitä koulutuspaikkoja on riittävästi.

Sitten vielä yhden maininnan haluan nostaa esille liittyen sosiaalihuoltolain ja vanhuspalvelulain muuttamiseen. Pidän erittäin tärkeänä oikeuskanslerin lausuntoa myös tähän. Hän ottaa kantaa kotihoidon ympärivuorokautisuuden aiheuttamaan merkittävään lisätyövoiman tarpeen kasvuun ja nostaa esille muun muassa lähihoitajien saatavuuden ja sen haasteen, mikä tällä hetkellä on. Eli oikeuskansleri toteaa, että on tärkeää kiinnittää erityistä huomiota siihen, kuinka riittävä työvoiman saatavuus turvataan, ja tästähän me täällä eduskunnassa olemme viimeksi eilen keskustelleet, että terveydenhuollon henkilöstön saatavuuteen tulee kiinnittää huomiota.

Mutta nyt kysyisin, arvoisa oikeuskansleri, teiltä: miten koette, että teidän lausuntoonne huomioidaan valiokunnissa, ja kuinka tärkeänä pitäisitte sitä, että olisi melkein pä velvoite huomioida teidän lausunnot niin hyvin kuin mahdollista, jotta saadaan tärkeät näkemykset sinne valiokunnan mietintöihin ja siihen lainvalmisteluun mukaan? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen.

14.11 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia oikeuskansleri Pöystil-le hyvästä alustuspuheenvuorosta. Todellakin riippumaton laillisuusvalvonta on todella suuri rikkaus, ja siinä varmasti oikeuskanslerilla ja myös hänen henkilökunnallaan on valtava tehtävä, nimittäin lainsäädäntö monimutkaistuu joka päivä.

Yksi suurin uhka mielestäni tälle toimivalle järjestelmälle on siinä, että Euroopan unionista tulee meille niin valtava määrä tavaraa, erilaisia asetuksia, esityksiä. Ja me kaikki kansanedustajat tiedämme, kun tuolla valiokunnissa istumme, miten valtavasti Euroopan unionin asioita eri muodoissaan esitetään, tulee E-kirjettä, U-kirjettä ja monta muuta asiaa, joiden käsittelyajat ovat aivan käsittämättömän lyhyitä. Pahimmillaan esimerkiksi talousvaliokunnassa ovat paperit tulleet pöydälle tänä päivänä ja lausuntojen on pitänyt olla valmiina viimeistään huomenna — ei olisi tehnyt pahaa, vaikka olisi ollut samana päivänä valmiina. Miten sellainen asioiden käsittely yleensä on mahdollista, kun ei keritä perehtyä asioihin? Tämä ei tietenkään ole oikeuskanslerin vika, ei missään nimessä, se on meidän oma vikamme, ja tässä talossa pitää puuttua siihen. Mutta miten niissä olosuhteissa voisi yleensäkin olla laillisuusvalvontaa, kun edellisenä iltana tulee paperit ja huomenna pitää olla paperien valmiina? Tämä on se heikko kohta, suoranainen akilleenkantapää, Suomen eduskunnan toiminnassa. Tämä päivä olkoon eduskunnan talousvaliokunnalle esimerkki siitä, miten asioita tulee valtavan suurina kokonaisuuksina ja lausuntojen pitäisi olla melkein heti valmiina.

On hyvä, että oikeusasiamiehen ja oikeuskanslerin välinen työnjako on selvennyt tämän uuden lainsäädännön myötä. Ja mikäli oikein tulkitsin, oikeuskansleri oli tähän tilanteeseen kohtuullisen tyytyväinen, mikä on minun mielestäni erittäin positiivinen asia, kun tulevaisuutta katsellaan.

Tämä hallituksen esitysten suuri määrä, niin kuin oikeuskansleri mainitsi, on havaittu myös täällä eduskunnassa: meille tulee valtavasti tavaraa. Nytkin kaikissa valiokunnissa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 151/2022 vp

on ruuhkaa, ja mitä lähemmäksi tulee tämän vaalikauden loppu, sen enemmän huomaamme, että siellä on kokouksia kokouksien päälle plus sitten vielä ylimääräiset sen lisäksi, mikäli istuntoaikataulu sen sallii. On tärkeää se, että oikeuskansleri työssään ja siellä virastossa oleva henkilöstö pystyvät nämä asiat hoitamaan ja laillisuusvalvonnan toteuttamaan. Oikeuskanslerihan valvoo myös valtioneuvoston toiminnan laillisuutta, ja sekään tehtävä ei missään nimessä ole vähäinen. Siellä tapahtuu merkittäviä valvontatoimenpiteitä, jotka vaikuttavat kaikkiin suomalaisiin. Tämän onnistuminen takaa sen, että myös täällä eduskunnassa pystymme tekemään paljon tasokkaampaa lainsäädäntöä. Se on totta, että lainvalmistelussa meillä on toivomisen varaa, mutta meidän pitää siihenkin asiaan kiinnittää huomiota.

Mutta eduskunnalta tämä vaatii selvää selkärankaa, että Euroopan unionin suuntaan alamme vaatia sitä, että asioita pitää oikeasti pystyä käsittelemään. Kiire ei saa olla se peruste, jonka mukaan tänä päivänä pitää lausunnon olla valmiina.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Räsänen.

14.14 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Oikeuskanslerilla on tavattoman tärkeä ja myös hyvin riippumaton asema niin viranomaisten kuin valtionhallinnon laillisuus toimien laillisuudenvälvonnassa. On totta, että myös kansalaisten oikeusturvan kannalta resurssien on oltava riittävät, ja on kyllä vakavasti huomioitava se, että perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota tähän työmäärän nousemiseen aiempaa korkeammalle tasolle samalla, kun käsiteltävien asioiden monimutkaisuus ja laadullinen vaikeusaste edelleen lisääntyvät.

Tälle tarkasteluvuodellehan sijoittuu myös koronatoimia, tietynlaisia kriisitoimia, jolloin lakeja valmisteltiin kriisitunnelmissa. Varmasti myös virheitä tapahtui, ja oikeuskanslerikin on istunut näissä istunnoissa mukana. Olisi mielestäni tärkeää, että jossakin vaiheessa suoritettaisiin huolellinen tarkastelu näistä tehdyistä toimista, jotta voitaisiin ottaa opiksi tulevaisuudessa, koska eivät nämä kriisit varmasti tähän ole jäämässä.

Täällä kiinnitetään huomiota myös tähän apulaisoikeuskansleri Puumalaisen puheenvuoroon laillisuusvalvojan ja median rooleista. On kyllä ihan avoimesti todettava, että medialla on myös päättäjien kannalta tärkeä ja merkittävä rooli tuoda esiin erilaisia ajankohtaisia epäkohtia, ja sen vuoksi on tietysti tärkeää, että medialla on myös toimintaedellytykset esimerkiksi lainsäädännön valossa selvittää näitä tilanteita. Nythän ovat tavattoman ajankohtaisia nämä vartijoiden ja järjestyksenvälvojen toimintaan liittyvät epäkohdat, jopa tuo valtavan järkyttävä Ison Omenan kuolemantapaus. Tähän liittyy monia kysymyksiä siitä, millä tavoin voidaan käyttää tavallaan julkisen vallankäytön piiriin kuuluvia toimia ja myös voimaa, voimankäyttötapoja, ja se liittyy myös kysymykseen kansalaisten oikeudesta liikkua vapaasti ja siihen, missä tilanteissa heitä voidaan erilaisista tiloista poistaa. Toivon, että tämäkin tulisi jollakin tavalla oikeuskanslerin myöhempiin raportteihin huomioitavaksi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Mäenpää.

14.18 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Tässä oikeuskanslerin kertomuksessa vuodelta 2021 käsitellään myös koronaepidemiaa. Täällä kerrotaan seuraavasti: ”Tartuntatautilakia muutettiin vuoden aikana 13 kertaa. Lakiin lisättiin uusia säännöksiä muun muassa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 151/2022 vp

ravintoloiden ja elinkeinotoiminnan, kokoontumisten ja liikennepalvelujen rajoituksista, EU:n digitaalisen koronatodistuksen käytöstä rajaliikenteessä sekä pääsyssä ravintoloihin, muihin tiloihin ja tilaisuuksiin, varmuusvarastojen käyttöönotosta ja sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön rokotuksista.” Tämä on semmoinen asia, mikä itseäni askarruttaa, ja jos oikein muistan, niin tästä äänestettiin täällä ja kristillisdemokraatit ja perussuomalaiset äänestivät tätä henkilöstön rokotusta vastaan. Se on nyt lauennut, laki astui voimaan 1.2.2022, ja se kuitenkin oli semmoinen tavallansa... Itse näen niin, että se loukkasi yhdenvertaisuutta meidän kansalaisten keskuudessa, enkä ymmärrä sitä, ja mielestäni kun nyt tämänhetkisiä koronatilastoja katsoo, niin se on ollut jopa ihan täysin älytöntä. Silloin Pauli Rautiainen, joka on valtiosääntöoikeuden dosentti, kirjoitti Perustuslakiblogissa hyvin kriittiseen sävyyn asiaan liittyvästä perustuslakivaliokunnan lausunnosta ja erityisesti siitä, ettei rokottamattomille hoitajille olisi pahimmillaan palkanmaksuvelvollisuutta.

Olisin halunnut kysyä teiltä, mikä ei tästä kirjasta oikein selviä, että mikä teidän kantane tähän oli ja puidaanko sitä vielä jatkossa ja menikö se oikein.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt oikeuskansleri Tuomas Pöysti, olkaa hyvä.

14.20 Valtioneuvoston oikeuskansleri Tuomas Pöysti: Arvoisa puhemies! Kiitokset kysymyksistä. Oikeuskanslerin lausunnot lainvalmisteluvaiheessa huomioidaan erittäin hyvin — ei täydellisesti, mutta ne ovat lausuntoja, ja ne on huomioitu hyvin. Eduskunnan valiokunnat ovat myöskin tarvittaessa hyödyntäneet meidän asiantuntemustamme, ja se on tietysti suomalaisessa järjestelmässä eduskunnan valiokuntien käytettävissä harkinnan mukaan.

Euroopan unionin lainsäädännössä tapahtuu nyt todella paljon mielenkiintoisia ja jännittäviä asioita, ja oikeuskansleri pyrkii turvaamaan tätä eduskunnan osallistumismahdollisuutta osin ennakkolisesti mutta etupäässä jälkikäteen siinä, että nämä kirjelmät saapuisivat ajoissa tänne. Lähinnä se aikatauluasia on jälkikäteistä, mutta tässä asiassa meidän pitäisi myöskin kansallisesti kehittää ennakointia, jotta pystyttäisiin ennakoimaan, mitä sieltä on tulossa, koska todella isoja asioita on mennyt aika nopealla aikataululla.

Olen itse pitänyt tärkeänä sitä, että tästä korona-ajasta tehtäisiin kattavat arvioinnit. Joi-takin arviointeja on tehty, mutta nyt kun ovat muut murheet päällimmäisenä, se on ehkä siten jäänyt vähän muitten kiireitten alle, mikä on ymmärrettävää, mutta pitäisin kokonaisarviointia tärkeänä. Itse asiassa esimerkiksi tämä edustaja Mäenpään viittaama tartuntatautilaki: yksi oppi on minusta aivan selvä, ja se on se — ja oikeuskanslerinkin kanta on se — että sitä lakia täytyisi nyt parantaa, jotta emme toista kertaa ajautuisi tällaiseen hätälainvalmistelutilanteeseen. Minun käsitykseni on, että sosiaali- ja terveysministeriö on muodollisesti avannut sen arvioinnin mutta asialle ei ole tehty yhtään mitään. Eli tämä tartuntatautilain arviointi ja uudistaminen täytyisi tehdä.

Suomalaisessa järjestelmässä perustuslakivaliokunta ensisijaisesti arvioi tämän lakien perustuslainmukaisuuden, ja nämä tartuntatautilain muutokset, mukaan lukien tämä rokottussäntely, oli käsitelty siellä. Oikeuskansleri seuraa näissä asioissa sitä perustuslakivaliokunnan linjaa, mutta yksittäistapausten oikeudenmukaisuudesta näitten hoitajien aseman osalta joitakin juttuja on vireillä. Ja sehän riippuu sitten siitä, miten kussakin tilanteessa on menetelty. Ei ole ihan asianmukaista, että tämän tarkemmin ryhtyisin täällä suuressa salissa yksittäisiä asioita käsittelemään.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 151/2022 vp

Arvoisa puhemies! Kiitän kysymyksistä ja mahdollisuudesta vastata niihin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Ja nyt edustaja Koskinen.

14.23 Johannes Koskinen sd: Herra puhemies! Ihan tuohon äskeiseen asiaan täydennyksenä: Tuosta pandemia-ajan poikkeuslainsäädännöstä ja poikkeuksellisista hallinnon toimenpiteistä, niistä kokemuksista, olisi tosiaan hyvä saada tällainen koottu selvitys. Itse asiassa siitä oli eduskunnan oikeusasiamiehen kanssa edellisvuonna puhetta. Oikeusasiamiehellä on tiiviimpi kansainvälinen verkosto, joten siihen voisi sisällyttää myös kansainvälistä vertailua siitä, miten eri maissa laillisuusvalvonta on näissä hyvin haasteellisissa oloissa, poikkeuksellisessa tilanteessa menetellyt ja selvinnyt.

Tärkeätä nämä kokemukset ja niiden kirjaaminen olisivat myös sen kannalta, että valmiuslainsäädäntöä ollaan uusimassa pitkällä projektilla, ja niin kuin oikeuskansleri viittasi, myös näitä tärkeimpiä erityislakeja, jotka tällaisessa tilanteessa tulevat sovellettaviksi, tartuntatautilakia ja muita siihen liittyviä, ollaan uusimassa. Ja siinä on hyvä, mitä laajempi kansainvälinen aineisto ja vertailumateriaali on käytössä, jolloin pystytään sitten tekemään myös Suomessa hyviä säädäntöratkaisuja.

Kokonaisuutenahan laillisuusvalvonta on selvinnyt näissä poikkeusoloissakin kiitettävästi. Niin ministeriöissä kuin myös laillisuusvalvonnan puolella ja ennen kaikkea ennakkollisessa laillisuusvalvonnassa ministeriöiden ja hallituksen esitysten valmistelussa työpaineet ovat olleet kovat, ja kuitenkin on pystytty pitämään niin täällä ministeriöiden laillisuusvalvonnan kuin sitten eduskunnankin puolella kiinni näistä tärkeistä periaatteista, että kiireellisissäkin tilanteissa valvotaan, että perusoikeuksia ja valtiosäädäntöä noudatetaan. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Räsänen.

14.25 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Kiitän oikeuskansleria tuosta arviosta, ja todellakin pidän tärkeänä, että jälkikäteisarviointi näistä koronatoimista, joissa meidän kaikkien on syytä katsoa peiliin, tullaan tekemään mahdollisimman avoimesti ja huolellisesti. On myönnettävä, että korona-aikana lakeja jouduttiin säätämään ja säädettiin varsin hätäisesti, ja mielestäni olisi tärkeää esimerkiksi jälkikäteen arvioida, oliko vaikkapa Uudenmaan sulkua, joka oli niin raju toimenpide, todellakin välttämätön.

Sitten kun tätä tartuntatautilakia varmasti nyt jatkossa tullaan uudistamaan, mikä onkin varmasti hyvä, niin tässä olisi kyllä tärkeää nyt valvoa, että sitä ei tehtäisi hätäisesti, vaan se tehtäisiin todellakin huolellisesti ja lääketieteellisiin arvioihin perustuen. Tällä hetkellä esimerkiksi koronarokotteista me tiedämme, että ne eivät estä tartunnan saamista eivätkä ne estä tartuttavuutta. Olen itsekin neljä rokotetta saanut, ja silti olen saanut aika kovaoireisenkin koronataudin. Ja kun näihin sote-henkilöstön koronarokotevelvoitteisiin kytkettiin hyvin raskaita sanktioita, niin kyllä pidän sitä edelleenkin kohtuuttomana ja toivon, että jatkossa emme tällaisia tilanteita näkisi. Eli kyllä niiden toimenpiteiden tulee olla oikeasuhteisia suhteessa niihin lääketieteellisiin faktoihin, jotka esimerkiksi rokotteisiin liittyvät. Todella harras toiveeni on se, että oikeuskansleri huolella valvoisi tämän tartuntatautilain valmistelua, jotta siinä ei tulisi tämäntapaisia ylilyöntejä jatkossa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Zyskowicz.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 151/2022 vp

14.27 Ben Zyskowicz kok: Kiitos, herra puhemies! Kiitos perustuslakivaliokunnalle mietinnöstä ja oikeuskanslerille puheenvuorosta. Mielestäni on ymmärrettävää, että kun pandemia oli täysin poikkeuksellinen toimenpide, joka aiheutti poikkeuksellista lainsäädäntöä, niin suunnilleen kaikki siihen liittyvät lait jouduttiin arvioimaan perustuslakivaliokunnassa, koska niissä oli kyse ihmisten perusoikeuksista, kuten vaikkapa liikkumisen vapaudesta. Ja sekin on mielestäni ymmärrettävää, että monissa kohdin perustuslakivaliokunta katsoi, että lakia tulee muuttaa, jotta se on sopusoinnussa perustuslakimme kanssa.

Kiinnitän huomiota asiaan, johon olen kiinnittänyt huomiota useasti aikaisemminkin. Nimittäin tavallisessa lainsäädännössä, siis sellaisessa, joka ei mitenkään liittynyt tähän pandemiaan, koronaepidemiaan, perustuslakivaliokunta on tällä vaalikaudella antanut yli 40 sellaista lausuntoa, jossa ponnassa todetaan, että laissa on perustuslainvastaisuuksia yksi tai useampia. Kun niitä monissa lausunnoissa on vielä löydetty useampia, se viittaa siihen, että tänne on annettu kymmenittäin lakeja, lakiesityksiä, joissa on useampia perustuslain vastaisia säännösehdotuksia. Mielestäni tämä on epänormaalia. Kun tiedän, että hallitus suhtautuu hyvin vakavasti perustuslain tarkkaan noudattamiseen, kun tiedän, että ministerioissa lakeja valmistelevat virkamiehet, jotka ovat mielestäni hyvin päteviä ja osaavia, suhtautuvat hyvin vakavasti perustuslain tarkkaan noudattamiseen, ja kun tiedän, että meillä on erittäin pätevä oikeuskansleri, joka suhtautuu myös erittäin vakavasti perustuslain tarkkaan noudattamiseen, on mielestäni epänormaalia, että eduskuntaan on voinut tulla lakiesityksiä, joissa on kymmenittäin perustuslain kanssa ristiriidassa olevia säännöksiä.

Ainoa selitykseni tälle on se, että meillä perustuslakivaliokunnassa — enkä tarkoita pelkästään nykyistä perustuslakivaliokuntaa, vaan edellistä ja sitä edellistä ja vielä seuraavaakin — perustuslakia tulkitaan ylikireästi. Muuten ei ole selitettävissä se, että jatkuvasti, päivittäin, viikoittain, perustuslakivaliokunnassa joudutaan huomaamaan, että lakiesityksessä on perustuslainvastaisuuksia. Onko tätä asiaa pohdittu oikeuskanslerin toimesta? Olisi mielenkiintoista kuulla teidän näkemyksenne tästä asiasta. Minulla on siitä vankka oma näkemykseni, mutta en ollenkaan väitä, että se on ainoa mahdollinen tulkinta. Mutta tilanne on mielestäni outo, ja sitä pitäisi arvioida sekä perustuslakivaliokunnassa että myös laajemmin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Hoskonen.

14.30 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Vielä yksi kysymys oikeastaan kanslerille hänen arvokkaasta työstään. Edustaja Zyskowicz äsken omassa puheenvuorossaan hyvin luonnehti perustuslainmukaisuuden valvontaa niistä Suomen hallituksen esityksistä, jotka tänne taloon annetaan, ja ne siellä valiokunnissa sitten käsitellään. Nimenomaan perustuslakivaliokunnan käsittelyä edustaja Zyskowicz ansiokkaasti tässä arvioi. Toki tiedän edustaja Zyskowiczin kannan näihin asioihin, ja hän on sen reilusti tuonut täällä esille ja vaatinut asianmukaisia muutoksia, kun tilanne tulee eteen.

Yksi asia, arvoisa puhemies ja arvoisa oikeuskansleri, minua askarruttaa ihan oikeasti. Hallituksen esitysten lainmukaisuus kyllä katsotaan perustuslakivaliokunnassa ihan huolella, ja tämä talo on aina vaatinut, että perustuslakivaliokunnan työlle pitää olla riittävä aika. Siitä on kohtuullisen hyvin pystytty pitämään kiinni, sanotaan kohtuullisen hyvin. Paine on ollut kyllä kieltämättä välillä aika kova, mutta kunniakkaasti perustuslakivaliokunta on puheenjohtajansa Johanna Ojala-Niemelän ja osaavien virkamiesten avulla pystynyt

Pöytäkirjan asiakohta PTK 151/2022 vp

selviämään — sanotaanko, kunnialla. Ihan kunnialla on selvitty, hyvä näin. Mutta se, mikä on todella iso musta aukko tässä järjestelmässä, on tämä Euroopan unionin päätöksenteko. Sieltä lappaa tavaraa ihan hurjia määriä. Ne tulevat hallituksen kautta tänne meille eduskuntaan eri valiokuntiin lausuttaviksi, ja suuri valiokunta sitten antaa niihin Suomen kannan. Kysyn oikeuskanslerilta, kun nyt on hyvä tilaisuus siihen: valvotaanko tätä järjestelmää? Ymmärryksen mukaan pitäisi valvoa. Täyttääkö se Suomen liittymissopimuksen ehdot ja Euroopan unionin oman peruskirjan? Sehän on siinä talossa, siellä komissiossa Brysselissä ja Strasbourgissa, iso perustuslakikirja, johon verrataan sitä, ovatko nämä esitykset sen mukaisia. Ja viime aikoina on ollut niin, muun muassa tämänpäiväisen talousvaliokunnan kokouksen jälkeen, että kyllä en ole voinut mitään muuta kuin ihmetellä, että toisaalta komissio vaatii jäsenmailta talouskuria, julkisen velanoton hillintää ja tällaisia asioita, ja samaan aikaan komissio itse suunnittelee koko ajan siellä järjestelmiä, joissa laitetaan yhteisvastuuta lisää ja ollaan ottamassa valtavasti yhteisvelkaa lisää. Elikkä vaaditaan toista ja tehdään toista. Onko tähän järjestelmään oikeuskanslerilla mitään mahdollisuutta puutua tai lausua jotakin?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Ojala-Niemelä.

14.32 Johanna Ojala-Niemelä sd: Arvoisa herra puhemies! Kyllähän tuo korona-aika osoitti, että meillä on aika puutteellista lainsäädäntöä tällaisia tilanteita varten. Kannatan myös sitä, minkä edustaja Koskinen ja moni muu ottivat tässä esille, että tämä nyt tiheällä kammalla käydään läpi ja otetaan opiksi vastaisuuden varalle, miten meidän lainsäädäntöä on parannettava tällaisia vastaisia tapauksia varten.

Edustaja Räsänen pohdiskeli Uudenmaan sulkua ja sitä, oliko se ylilyönti. Pitää kuitenkin muistaa se, että päätöksiä tehdään aina ajassa. Silloin meillä ei ollut tiedossa, minkälaisesta viruksesta on kysymys. Italiasta tuli kuvaa, kuinka ihmiset haukkoivat henkeä kuin kuivalla maalla ja kuinka ruumiskontteja tilattiin sairaaloitten pihalle. Siinä tilanteessa tuntui perustellulta, että jotta tämä virus, joka täällä Uudellamaalla jo jylläsi, ei leviä maakuntiin, pantiin rajat kiinni. Mutta tämäkin on hyvä perata läpi, oliko tämä sitten oikea toimi tässä tilanteessa vai ei.

No, tämä korona-aika kuitenkin teki myös sen, että muuta lainsäädäntöä jouduttiin siirtämään, ja uskon, että osittain tämä vaikuttaa siihen, että meillä on nyt niin ruuhkainen tilanne tuolla valiokunnassa. Meillä on edelleen kymmenittäin esityksiä sisällä, meillä on tärkeitä esityksiä: on ollut vammaispalvelulakia, tekijänoikeuslakia, tänään käsiteltiin työvoimapalvelulakia eli työvoimapalveluitten siirtoa kunnille, meillä on saamelaiskäräjälakia. Tässä yhteydessä haluan ottaa esille viime päivinä velloneen uutisen siitä, että ikään kuin oltaisiin viivytetty esimerkiksi saamelaiskäräjälain käsittelyä. Pidän kyllä sitä väitettä epäoikeudenmukaisena tietäen tuon meidän työtilanteen. Me ollaan jo aikaistettu kokouksia ja pidennetty kokouksia, ja seuraava vaihtoehto on, että täällä istutaan yötä myöten sitten. Kyllä näitä asioita on pyritty sen ajan puitteissa, mitä on mahdollista, käsittelemään ja joustamaan ja venymään myös valiokuntana, ja kiitos siitä valiokunnalle ja neuvoksille.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Tanus.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 151/2022 vp

14.34 Sari Tanus kd: Arvoisa puhemies! Todellakin niin koronatoimiin kuin rokotustoi-
miin liittyen on varmasti hyvä tehdä tarkat selvitykset ja arviot uudelleen. Mutta olisin ha-
lunnut kysyä oikeuskanslerilta — oikeastaan edustaja Hoskonen nosti tätä kysymystä jo
esiin: Kun niin perustuslakivaliokunnasta kuin joistakin muistakin valiokunnista on tullut
toistuvasti sitä viestiä, että eduskunnalla ja valiokunnilla tulisi olla riittävä aika perehtyä
asioihin, arvioida niitä ja antaa sitten lausuntonsa ja mietintönsä, niin miten oikeuskans-
leri näkee sen, kun tällaista viestiä tulee toistuvasti sinne ministeriöiden ja hallituksen puo-
leen ja se ei toteudu? Millä tavalla tähän puututaan?

Toinen asia, mitä haluaisin kysyä: kun tulee tuon tuostakin lakiesityksiä, joissa ei olla
tehty asianmukaisia vaikutusarviointoja, vaikka niin on säädetty, että tulisi tehdä, niin
kuinka tällaisia lakeja tulee läpi?

Sitten vielä viimeisenä, mikä nyt on tulollansa: jos meidän juridiset merkintämme Suo-
messä vaihtuvat tuntemuksiin tai kokemuksiin tämmöisten faktojen sijaan, kun on totuttu,
että juridiset merkinnät ovat tosiasioihin perustuvia, niin millä tavalla oikeuskansleri täl-
laisen kehityksen Suomessa näkee? Viittaan translakiin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Zyskowicz.

14.36 Ben Zyskowicz kok: Kiitos, herra puhemies! Edustaja Ojala-Niemelän puheenvuo-
ro perustuslakivaliokunnan työtilanteesta sai minut vielä lausumaan edellä puhumastani
asiasta sen lisänäkökohdan, että näiden perustuslain vastaisiksi todettujen lakiesitysten —
joissa siis on yksittäisiä perustuslain vastaisia säännöshdotuksia — lisäksi perustuslaki-
valiokunta on aivan tukossa lakiesityksistä, joissa sitten päädytään toteamaan, että laki on
perustuslain mukainen. Usein niissä tilanteissa valiokunta kuitenkin antaa hyödyllisiä nä-
kemyksiä asianomaiselle valiokunnalle esimerkiksi erilaisista oikeusturvaan ja hyvään
hallintoon liittyvistä seikoista.

Mutta se, että meillä jatkuvasti joudutaan lait lakien perään lähettämään perustuslakiva-
liokuntaan ei mietinnölle, niin kuin saamelaiskäräjälaki, vaan lausunnonle sääätämisjärjes-
tyksen eli perustuslainmukaisuuden selvittämiseksi, osoittaa sekin mielestäni jotain outoa
meidän järjestelmästä, koska voidaan ajatella, että laki lähtee perustuslakivaliokun-
taan tässä tarkoituksessa silloin, kun kolkutellaan niitä perustuslain rajoja ja on herännyt
kysymys, onko tämä esitys näin esitettynä perustuslain mukainen. Ja tämä kysymys herää
jatkuvasti. Jos me katsomme melkein minkä tahansa päivän päiväjärrjestystä, tästä päivästä
nyt en mene takuuseen, niin siellä on lakiesityksiä — nythän niitä ei enää juurikaan tule —
jotka katsotaan tarpeelliseksi lähettää perustuslakivaliokuntaan sen selvittämiseksi, onko
laki sopusoinnussa perustuslakimme kanssa. Miten se voi olla mahdollista, että meillä mel-
kein viikoittain, siis normaali-istuntoaikana, lähtee perustuslakivaliokuntaan useampia la-
kiesityksiä, joiden kohdalla on herännyt epäily siitä, että tuo esitys ei pelkästään kolkut-
tele perustuslain asettamia rajoja vaan saattaa jopa rikkoa sen rajan? Miten se on mahdol-
lista? Elämme kuitenkin Suomessa syvää rauhanaikaa. Meillä on laaja enemmistöhallitus
ja kaikilla halu ja tahto noudattaa perustuslakia, ja kuitenkin hallitus itse joutuu katso-
maan, että asia olisi varmuuden vuoksi hyvä lähettää perustuslakivaliokuntaan siinä esillä
olleiden sääätämisjärjestykseen liittyvien epäilyjen selvittämiseksi. Eikö tämäkin kerro sii-
tä, että jotain mätää tässä asiassa, mitä nostin edellisessä puheenvuorossani esiin, jotain
mätää tässä nykyisessä tulkintakäytännössä on?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 151/2022 vp

Sitten ihan lopuksi, herra puhemies, toivon, että hallituspuolueissa, vaikkapa vihreissäkin, jaksetaan ymmärtää, että vaikka meillä on nyt vaalikausi lopuillaan, niin oppositiolla on oikeus nostaa hallituksen esityksistä esiin epäkohtia tai ongelmakohtia ilman, että se tarkoittaa näiden esitysten jarruttamista.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Mäenpää.

14.39 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Haluan hieman palata vielä tähän rokottamattomien hoitajien asemaan tässä yhteiskunnassa. Itse perustan tämän nyt näihin omiin puheisiini, mitä olen käyttänyt täällä salissa. 9.2.2022 on tällainen uutinen, jossa kerrotaan seuraavasti, elikkä minun sanojani: ”Ylen uutinen tänään iltapäivällä kertoo seuraavasti: ’Rokottamattomia hoitajia jouduttu kutsumaan jo takaisin töihin — rokotettuja ei ole tarpeeksi.’” Tämä on aika erikoinen tilanne, mitä tässä tapahtui, ja minä tiedän, niin kuin Ojala-Niemelä viittasi, että nämä on tehty siinä ajassa, mutta jo tuolloin, kun tuo hoitajien pakkorokotus määrättiin voimaan, tiedettiin ongelmia ja tiedettiin siinä vaiheessa, että se rokote ei välttämättä auta siihen, ja hoitajien joukossa on ollut henkilöitä, jotka ovat halunneet siitä kieltäytyä.

Olen kysynyt jo joulukuussa 21, että onko todella niin, että työsuhteisessa työssä itsensä elättävän ihmisen tiputtaminen tällä tavoin perusturvajärjestelmän läpi toimeentulotuelle ei nosta esiin ainuttakaan perusoikeuskysymystä. Tämän on kysynyt Rautiainen kysymyksessään, ja olen tätä lainannut.

Minun mielestäni pitää kammata hyvin tämä asia lävitse. USA:ssa muistaakseni jossakin osavaltiossa määrättiin jopa palkat maksettavaksi näille, jotka ovat olleet pois töistä rokottamattomuuden takia — tämä on nyt vain muistikuva.

Eräs itselleni tuttu hoitaja ei halunnut ottaa rokotteita, koska hänellä oli sellainen tieto, että niistä ei välttämättä ole apua vaan niistä voi olla pikemminkin haittaa. Hän sai kiellon tulla töihin. No, hän onnistui koronan jostakin bileistä saamaan itsellensä, ja sen turvin hän pääsi sitten työpaikalleen takaisin, koska hän oli sairastanut koronan. Kun hän meni töihin, hänet siirrettiin osastolle, jossa oli koronapotilaita, koska ne rokotetut hoitajat eivät uskaltaneet hoitaa näitä koronaan sairastuneita potilaita. Lopputulos on se, että meillä on tämä hoitaja vähemmän enää hoitoalalla työssä.

On hyvä, jos tällainen selvitys tehdään ja puidaan ja kammataan tämä asia lävitse, mutta ihmettelen edelleen: eikö mitään lakia rikottu?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Turtiainen.

14.42 Ano Turtiainen vkk: Arvoisa puhemies! Olen kuunnellut tätä keskustelua, ja tuntuu, että tämä on ilon ja onnen päivä. Minä olen halunnut, että näistä asioista aletaan puhumaan, eli hyvä näin. Minä olen muistaakseni jossain puheenvuorossani tuolta pöntöstä luvannut sen, että se päivä kun tulee, että näistä aletaan puhumaan, niin minä en politikoi ketään vastaan, vaikka olen ottanut rajustikin näihin asioihin kantaa — enkä tule niin tekemään, pysyn siinä lupauksessa. Toivon, että oikeuskanslerikin ottaa tässä asiassa härkää sarvista ja aletaan yhdessä puimaan nämä asiat läpi. Kansakin sitä odottaa, näin minä uskon. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja oikeuskansleri Pöysti, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 151/2022 vp

14.43 Valtioneuvoston oikeuskansleri Tuomas Pöysti: Arvoisa puhemies! Sen verran vielä tästä rokotehoitaja-asiasta, että sehän, miten sitten oikein menetellään työpaikoilla, on osittain työpaikkakohtainen asia. Muistaakseni siinä laissa ei kyllä säädetty siitä, että näitä ihmisiä työnnetään pois niistä työtehtävistään ja palkanmaksu keskeytetään, vaan siinä oli kyllä ajatus se, että tarjotaan sitten muuta työtä. Se on sitten toinen kysymys, miten se lääketieteellinen tieto, mikä oli yleisellä tasolla hyödyllistä, muuttui siinä matkan varrella ja mitä tietoa oli itse asiassa käytettävissä. Itse olen tämän asian ympärillä törmännyt siihen, että tämä nimitys ”lääketieteellinen tieto” ei ole ollut välttämättä yhdensuuntainen.

Euroopan unionin päätöksenteon laillisuusvalvonnasta sen verran, että oikeuskansleri valvoo sitä, että kun tämä kirjelmä tulee, niin valtioneuvosto ottaa valtioneuvostona itse kantaa myöskin siihen, onko se perustamissopimuksen toimivaltaperustan mukainen ja onko se oikeasuhtainen ja onko se myöskin tämän toissijaisuusperiaatteen mukainen, paitsi silloin, kun se on unionin yksinomaisessa toimivallassa oleva asia. Eli tällainen pieni terästys on tehty siinä. Muutenhan Euroopan unionin tuomioistuin valvoo sitä, ja komissiohan on itse asiassa se ennakkovalvoja itse, ja neuvoston oikeuspalvelu.

Tämä on hieman aasinsiltana tähän seuraavaan vastaukseen edustaja Zyskoviczille. Minä olen tällaisissa dokumentoiduissa julkisissa puheenvuoroissa pitänyt perusteltuna sitä, että Suomessa — menemättä tällaiseen amerikkalaiseen valtiosääntötuomioistuinjärjestelmään — vahvistettaisiin myöskin tätä jälkikäteistä perustuslakikontrollia, koska se antaisi mahdollisuuden myöskin tällaisella loivalla kaartoliikkeellä tarkastella tätä ennakkollista. Meidän olemme tehneet itsellemme aika raskaan järjestelmän, kun meidän täytyy ennakoida kaikki mahdolliset tilanteet, mitä siinä soveltamisessa voi tulla, ja tavallaan tehdään tarkkarajaista ja täsmällistä sääntelyä. En ehdota mitenkään tästä tarkkarajaisuudesta ja täsmällisyydestä luopumista yleensä, mutta voisi ehkä ajatella sitä, voisiko vähän väljemmällä, yleislakityyppisellä kirjoittamistavalla edetä ja sitten myöskin tehostetun jälkikäteisen valvonnan keinoin näihin päätyä. Ja miten tämä liittyy tähän edustaja Hoskosen Euroopan unioni -asiaan? Sikäli se liittyy, että Euroopan unionissahan on kyllä toisenlainen oppi vallassa. Siellähän se ei ole tarkkarajaista ja täsmällistä, vaan se on hyvin joustavaa sen unionisopimuksen tarkoituksen mukaisesti, niin että sinne soisin kyllä joitakin piirteitä laskeutumaan tästä suomalaisesta tarkastelutavasta.

Vaikutusarvioinneistahan oikeuskanslerin on mahdollista lähinnä vain katsoa, että niitä on tehty. Ne ovat tietysti tärkeä osa esitystä — riippuu esityksestä, kuinka merkittäviä ne ovat. Mutta sitten on tietysti se, että ne eivät ole ainoa tärkeä asia. Lain soveltajillehan ovat tärkeitä ne itse pykälät ja sitten niitten pykälien säännöskohtaiset perustelut, ja välillä kyllä havaitsee sitäkin, että vaikutusarviointia on tehty ainakin määrällisesti paljon mutta sitten itse se, mikä ohjaa sitä lain soveltamista, eli se kaikkein tärkein on jäänyt sitten aika ohuelle havainnolle. Meidän mahdollisuudet tässä perustuslaillisessa kontrollissa puuttua niihin kattavasti jokaisen esityksen kannalta ovat hyvin rajallisia, mutta nyt on tiukemmin palautettu niitä myöskin valmisteluun. Mutta tämä on myöskin yleinen lainvalmistelukysymys: semmoista turhaa huiskimista olisi viisasta välttää.

Arvoisa puhemies, tässä vastaukset kysymyksiin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitokset oikeuskanslerille. — Ja vielä edustaja Mäenpää.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 151/2022 vp

14.47 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Niin kuin oikeuskansleri äsken nosti esiin, varmasti tarkoitus oli näin, että näille rokottamattomille hoitajille etsitään jotain muuta työtä, mutta kuitenkin on hyvin paljon semmoisia henkilöitä, jotka eivät työtä saaneet ja olivat sitten ilman palkkaa. Osa lääkäreistä on jopa menettänyt työsuhteensa sen takia, koska ovat suhtautuneet tähän rokottamiseen kielteisesti.

Sen verran täydennän tuota äskeistä puheenvuoroani, että mediatiedon mukaan tuomioistuimien määräsi kaupungin ottamaan rokottamattomuuden takia erotetut työntekijät takaisin New Yorkissa — ehkä heidät varsinaisesti oli oikein erotettu.

Kohtuutonta tämä on ollut niille henkilöille, jotka ovat asunovelkojensa kanssa taistelleet ja jääneet ilman palkkaa, ja toimeentulotukeakaan ei taida saada, jos on jotakin realisoitavaa omaisuutta. Tämä on ollut mielestäni ihan kohtuutonta, ja toivon, että kun te perehdytte tähän asiaan, otatte tämän huomioon ja käytte sen tiukalla kammalla lävitse. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Tanus.

14.48 **Sari Tanus kd:** Arvoisa puhemies! En halua pitkittää keskustelua, mutta sellaisen nostaisin vielä esiin, kun oikeuskansleri mainitsi näitä soveltamisia, lain soveltamista ja siihen liittyviä ehkä ohuuksia tai heikkouksia, että toivoisin, että tämä asia myös tarkasteltaisiin huolella nimenomaan siltä näkökantilta, että kun soveltamista on kirjattu, niin millä tavalla se on sitten mennyt ja ymmärretty siellä kentällä — tavallaan sitä palautetta, miten sitä on siellä sitten sovellettu. Tulee mieleen useampia tapauksia, joista esimerkiksi itse olin terveydenhuollon johtaviin henkilöihin yhteydessä. Mehän säädimme tämän niin sanotun pakkorokotuslain tässä salissa nimenomaan yksiköitä ja sellaisia toimipisteitä varten, joissa on erityisen heikkoja tai koronan vakavalle muodolle alttiita potilaita hoidettavana, mutta sitäkin kentällä sovellettiin hyvin, hyvin paljon laajemmin ja lakipykälä ei ollut kyllä tiedossa monissakaan terveydenhuollon yksiköissä, ei edes johtotasolla. Toivoin, että tätä käytäisiin myös läpi, kun näitä koronatoimia arvioidaan.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 19/2022 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.